

1.

Wartość dialogu z drugim człowiekiem

I. PROSPEKT WARTOŚCI

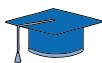
1.1. CEL OGÓLNY

Rozwój duchowy

1.2. CEL SZCZEGÓŁOWY

Umiejętność kontaktowania się z ludźmi

1.3. CEL WYCHOWAWCZY

Otwarcie na drugiego człowieka¹

¹ „Bóg nie stworzył jednak człowieka jako istoty samotnej; albowiem od początków «Stworzył mężczyznę i niewiastę» (Rdz 1,27), a ich związek tworzy pierwszą formę wspólnoty osób. Człowiek bowiem z głębi swej natury jest istotą społeczną i bez kontaktów z innymi nie może ani żyć, ani rozwijać siebie samego i swoich uzdolnień”. KDK 12.

1.4. PROPONOWANE TEMATY

- Dialog pozwala na budowanie konstruktywnych relacji.
- Rozmowa stwarza możliwość poznania prawdy o drugim człowieku².
- Dzięki rozmowie można zrozumieć motyw postępowania innych.

1.5. ZADANIA DLA UCZNIĄ, SAMOWYCHOWANIE

Normy

- Dlaczego zawsze warto rozmawiać?
- Rozmowa daje możliwość konfrontacji poglądów.
- Każdy człowiek ma prawo do wypowiedzania własnych poglądów.
- Rozmowa ma być oparta na prawdzie i dążyć do prawdy.
- Rozmowa ma sprawiać przyjemność i stać się rozwiązaniem, a nie źródłem problemów.

Zasady

- Z życzliwością słucham innych osób.
- Dopuszczam do głosu także osoby, które nie budzą mojej sympatii.
- Staram się nie przerywać, kiedy mówi ktoś inny.
- W dyskusjach stosuję właściwą argumentację.

1.6. ZADANIA DLA RODZICÓW

Normy

- Rozmowa rodziców z dziećmi jest konieczna dla ich prawidłowego rozwoju.
- Należy wpajać dzieciom zasady właściwej rozmowy opartej na miłości i zaufaniu.
- Rozmowa jest jednym ze sposobów rozwiązywania rodzinnych konfliktów.

² „Rzetelny dialog wyrasta bowiem z pewnego założenia, jakie musi być przyjęte [...] przez obydwie podmioty dialogu, że nie są one w stanie poznać prawdy o sobie, jak i prawdy, ku której dążą, jeśli pozostają w świecie wzajemnej od siebie izolacji. Poznać prawdę można wszakże tylko i wyłącznie w bezpośrednim kontakcie. Spotkanie i nawiązanie kontaktu uznać zatem należy niejako za warunek wstępny, ale jednocześnie nieodzowny każdego dialogu”. H. Skorowski, *Dialog*, w: *Encyklopedia nauczania społecznego Jana Pawła II*, red. A. Zwoliński, wyd. Polwen, Radom 2003, s. 106.

- Rozmowa powinna dotyczyć wielu i różnych tematów, a nie ograniczać się do tematów kłopotliwych dla dzieci.
- Prowadzę prawdziwy dialog z dzieckiem – otwartość na poznawanie jego doświadczeń, a także stwarzanie takich warunków rozmowy, aby mogło ono śmiało ujawniać swoje doświadczenia.
- Przysłuchuję się dziecku z należytą mu uwagą i szacunkiem.
- Staram się wczuć w sytuację dziecka, co pozwoli na zrozumienie jego uczuć, potrzeb, a w konsekwencji manifestowanych zachowań.

Zasady

- Własnym przykładem pokazuję dziecku postawę życzliwego wsłuchania się w to, co ma do powiedzenia inna osoba.
- Uczę dziecko jak umiejętnie argumentować własne zdanie.
- Z uwagą analizuję zachowanie dziecka i skłaniam je do rozmowy.

1.7. ZADANIA DLA SZKOŁY, WYCHOWAWCY

Normy

- Uczenie dzieci zasad kulturalnej rozmowy stanowi przygotowanie do dorosłego życia.
- Prowadzenie dialogu z wychowankami przybliża do spraw, które są dla nich ważne.
- W rozmowie należy reagować na dyskryminowanie i ośmieszanie uczniów. Należy przeciwstawiać się konfliktom, które prowadzą do dyskryminacji i dążyć do ich rozwiązywania.

Zasady

- Prowadząc dyskusję w klasie, sprawiedliwie udzielam głosu, nikogo nie faworyzuję.
- Zwracam uwagę na uczniów, którzy nie uczestniczą aktywnie w rozmowach i dyskusjach.
- Daję przykład kulturalnego prowadzenia rozmowy.
- Staram się często indywidualnie rozmawiać z każdym uczniem.
- Odgrywam rolę osoby wspierającej i ułatwiającej rozwój ucznia.

1.8. SPOSÓB REALIZACJI

Grupa dziennikarska uczniów przeprowadza krótki wywiad, w formie kwestionariusza osobowego, z wybranymi nauczycielami ze szkoły. Pytania są dobierane tak, by pokazać nieznaną dotąd obraz nauczycieli. Pozostali uczniowie otrzymują wydrukowane kwestionariusze i mają za zadanie odgadnąć, kto się za nimi kryje. Efekty mogą okazać się zaskakujące. Dzięki rozmowie uwalniamy się od stereotypów i schematów, przez które postrzegamy innych ludzi.

1.9. OSIĄGNIĘCIA, EFEKTY

Dialog pozwala na zerwanie ze schematami i błędnymi ocenami, którymi możemy skrzywdzić innego człowieka. Pojawia się szansa na stworzenie przyjaznego środowiska, w którym nikt nie będzie obawiał się zabrać głos. Godzina wychowawcza jest odpowiednim miejscem i czasem na wymianę poglądów, otwartą dyskusję, dialog³. Uczniowie potrafią prawidłowo argumentować i przedstawiać swoje racje.

³ „Braterski dialog ludzi dokonuje się jednak nie poprzez postęp, lecz głębiej, we wspólnocie osób, która wymaga wzajemnego poszanowania ich pełnej godności duchowej”. KDK 23.

1.10. ZAGROŻENIA

W szkole często dyskryminuje się osoby, które mają inne upodobania. Uczniowie rezygnują ze swoich przekonań, ponieważ nie umieją ich obronić w dyskusji. W środowisku rodzinnym rzadko podejmuje się rozmowy na ważne tematy, nie bierze się też pod uwagę zdania dzieci. Ma to konsekwencje w nawiązywaniu przez nie kontaktu z innymi. Dzieci mogą upokarzać swoich rówieśników w klasie jedynie z powodu ich odmiennych cech, takich jak płeć, wiek, stopień sprawności, pochodzenie etniczne, orientacja seksualna, ubiór, telefon komórkowy, sposób wyrażania się, uczęszczanie na zajęcia wychowania fizycznego, religię, niskie oceny.

II. PEDAGOG

2.1. TREŚĆ MATERIAŁU

Pomaganie innym w życiu odbywa się przez dialog wynikający z prawdziwego spotkania osób. Dialog z drugim człowiekiem jest bardzo ważnym procesem wychowawczym. Postawa dialogu otwiera drogę do doświadczenia siebie w relacji z drugim człowiekiem i prowadzi do odkrycia tego, co dobre.

Dialog powinien opierać się na szacunku wobec drugiej osoby, uznaniu dla niej, akceptacji oraz postawie pozbawionej uprzedzeń. Zrozumienie drugiej osoby może doprowadzić do osiągnięcia wzajemnie satysfakcjonującego porozumienia.

2.2. LITERATURA WYBRANA Z KOMENTARZEM

Małgorzata Strzałkowska – urodzona 18 stycznia 1955 roku w Warszawie, pisarka, poetka, autorka i ilustratorka książek dla dzieci. Zadebiutowała w 1987 roku w „Świerszczyku” wierszem *Dżdżownica*. Jest autorką bajek, piosenek i scenariuszy do telewizyjnych programów dziecięcych.

Współpracowała także z czasopismami dla dzieci: „Dziecko”, „Miś”, „Pentliczek”, „Ciuchcia”, „Nasz Maks”, „Skarb malucha”. Jej utwory można znaleźć w podręcznikach i antologiach, a książki znalazły się na Liście Skarbów Muzeum Książki Dziecięcej.

Książeczka pt. *Rady nie od parady, czyli wierszyki z morałem* autorstwa Małgorzaty Strzałkowskiej jest zbiorem humorystycznych wierszyków z morałami skierowanymi do dzieci. Poetka przekazuje dzieciom wiedzę o tym, jak nie sprawiać innym przykrości i osiągnąć przyjaźń, uznanie i podziw wśród kolegów, nauczycieli i swoich bliskich.

Tak i siak

Na parterze mieszka Tadek,
straszny urwis i gagatek.
Dobrze jest sąsiadom znany,
lecz nie bardzo jest lubiany.
Tu coś burknie, coś tam mruknie,
tu coś szturchnie, tam coś huknie,
wciąż łokciami się rozpycha,
młodszych trąca i popycha,
a czasami i tak bywa,
że niegrzecznie się odzywa.

Wzdycha sąsiad i sąsiadka:
– Ale ziółko z tego Tadka!
– Wciąż się kłóci z sąsiadami!
– Szkoda, że tu mieszka z nami!

Minął miesiąc. Ten sam Tadek,
niegdyś urwis i gagatek,
dobrze jest sąsiadom znany
i przez wszystkich jest lubiany.
Mówi „proszę” i „dziękuję”,
chętnie starszym ustępuje,
tu pomoże, tam coś wniesie,
tu coś poda, tam przyniesie,
zawsze miły i uczynny –
ten sam, ale całkiem inny!

Wzdycha sąsiad i sąsiadka:

- Miły chłopak z tego Tadka...
- W zgodzie żyje z sąsiadami...
- Dobrze, że tu mieszka z nami...

To uprzejmość, bez wątpienia, atmosferę wokół zmienia.

M. Strzałkowska, *Rady nie od parady, czyli wierszyki z morałem*, wyd. Czarna Owca, Warszawa 2007, s. 81-84.

Przedstawiony fragment książki ukazuje pozytywną relację Krysi i Tadka z sąsiadami. Największym urwisem jest Tadek. Niezłe z niego ziółko – kłóci się i popycha młodszych kolegów, a nierzadko niegrzecznie się odzywa. Sąsiedzi skarżą się na jego niepoprawne zachowanie. Po miesiącu chłopiec się zmienia. Potrafi być serdeczny i uprzejmy wobec sąsiadów. Mówi „proszę” i „dziękuję”, a także chętnie pomaga innym. Sąsiedzi bardzo polubili „nowego” Tadka i cieszą się, że obok nich mieszka.

Pomaganie poprzez dialog jest formą bycia dla drugiego człowieka. Jest zgodą na to, aby w spotkaniu drugi człowiek stawał w prawdzie i nie czuł lęku.

Osobę taką cechuje dobra wola i gotowość niesienia pomocy, zauważanie potrzeb innych ludzi. Wsparcie i życzliwość w znaczący sposób mogą wpływać na pozytywne przemiany w stosunku do samego siebie u osoby korzystającej z pomocy.

III. NAUCZANIE RELIGIJNE

3.1. NAUCZANIE PAPIESKIE

UUS 36.

Dialog jest także naturalnym środkiem, który pozwala porównać różne punkty widzenia, a przede wszystkim przeanalizować te rozbieżności, jakie stanowią przeszkodę dla pełnej komunikacji między chrześcijanami.

RMis 56.

Dialog nie rodzi się z taktyki czy z wyrachowania, ale jest działaniem mającym swe uzasadnienie, wymogi, godność: wypływa z głębokiego szacunku dla tego wszystkiego, co w każdym człowieku zdziałał ten Duch, który tchnie tam, gdzie chce. Kościół zamierza przezeń odkrywać ziarna Słowa, promień owej prawdy, która oświeca wszystkich ludzi, ziarna i promienie które znajdują się w poszczególnych osobach i w tradycjach religijnych ludzkości. Dialog opiera się na nadziei i miłości i przyniesie owoce w Duchu Świętym.

DD 14.

Dialog (Boga i człowieka) jest to dialog miłości, który nigdy nie ustaje, ale mimo to nie jest monotony, dokonuje się bowiem w różnych tonacjach miłości – od jej przejawów powszednich i pośrednich, aż po najgłębsze, których Pismo Święte oraz liczni mistycy nie wahają się opisywać za pomocą obrazów miłości obłubieńczej.

Franciszek, *Wszyscy tworzymy jedno. Orędzie Papieża Franciszka na XXXIV ŚDŚSP*, Watykan, 24.01.2019, [online:] http://www.vatican.va/content/francesco/pl/messages/communications/documents/papa-francesco_20190124_messaggio-comunicazioni-sociali.html [dostęp: 16.11.2020].

To właśnie komuniam na wzór Trójcy Świętej odróżnia osobę od jednostki. Z wiary w Boga, który jest Trójcą wynika, że aby być sobą, potrzebuję drugiego. Jestem prawdziwie człowiekiem, prawdziwie osobą, tylko jeśli utrzymuję relacje z innymi. W istocie termin osoba oznacza człowieka jako „oblicze” skierowane ku drugiej osobie, powiązane z innymi. Nasze życie wzrasta w człowieczeństwie wraz z przechodzeniem od charakteru indywidualnego do osobistego; autentyczna droga humanizacji prowadzi od jednostki, która postrzega drugiego jako rywala, do osoby, która uznaje go za towarzysza podróży.

3.2. PISMO ŚWIĘTE

Bóg rozmawiał z Mojżeszem i powiedział mu: „Jam jest Pan. Ja ukazałem się Abrahamowi, Izaakowi i Jakubowi jako Bóg Wszechmocny, ale imienia mego, Jahwe, nie objawiłem im. Ponadto ustanowiłem też przymierze moje z nimi, że im dam kraj Kanaan, kraj ich wędrówek, gdzie przebywali jako przybysze. Ja także usłyszałem jęk Izraelitów, których Egipcjanie obciążyli robotami, i wspomniałem na moje przymierze. Przeto powiedz Izraelitom: „Ja jestem Pan! Uwolnię was od jarzma egipskiego i wybawię was z niewoli, i wyswobodzę was wyciągniętym ramieniem i przez surowe kary. I wezmę sobie was za mój lud, i będę wam Bogiem, i przekonacie się, że Ja, Pan, Bóg wasz, uwolniłem was spod jarzma egipskiego. Potem wprowadzę was do ziemi, którą z ręką podniesioną przysiągłem dać Abrahamowi, Izaakowi i Jakubowi. Dam ją wam na własność. Zaiste, Ja jestem Pan!” Mojżesz oznajmił te słowa Izraelitom, którzy nie chcieli ich słuchać z powodu udręki ducha i z powodu ciężkich robót.

Wj 6,2-9.

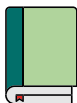

KKK 2063;
por. 2576.

3.3. KATECHIZM KOŚCIOŁA KATOLICKIEGO

Osoba ludzka potrzebuje życia społecznego. Nie jest ono dla niej czymś dodanym, lecz jest wymaganiem jej natury. Przez wymianę z innymi, wzajemną służbę i dialog z braćmi człowiek rozwija swoje możliwości: w ten sposób odpowiada na swoje powołanie.

IV. LITERATURA

Benedykt XVI, *Miłujcie się wzajemnie, tak jak Ja was umiłowałem. Orędzie na XXII ŚDM*, Watykan, 27.01.2007, w: Jan Paweł II, Benedykt XVI, Franciszek, *Tryptyk o wierze*, wybór i oprac. S. Tasiemski, Wydawnictwo M, Kraków 2014, s. 139-145.

Ferder F., *Żywe słowa. Pismo Święte, psychologia i komunikacja międzyosobowa*, tłum. B. Majczyna, Wydawnictwo WAM, Kraków 2002.

Franciszek, *Wszyscy tworzymy jedno. Orędzie Papieża Franciszka na XXXIV ŚDŚSP*, Watykan, 24.01.2019, [online:] http://www.vatican.va/content/francesco/pl/messages/communications/documents/papa-francesco_20190124_messaggio-comunicazioni-sociali.html [dostęp: 16.11.2020].

Jan Paweł II, *Enc. Redemptoris missio*, w: tegoż, *Dzieła zebrane*, t. 1, *Encykliki*, Wydawnictwo M, Kraków 2006, s. 333-392.

Jan Paweł II, *Enc. Ut unum sint*, w: tegoż, *Dzieła zebrane*, t. 1, *Encykliki*, Wydawnictwo M, Kraków 2006, s. 619-666.

Jan Paweł II, *List apostolski Dies Domini do biskupów, kapłanów i wiernych o świętowaniu niedzieli*, w: tegoż, *Dzieła zebrane*, t. 3, *Listy*, Wydawnictwo M, Kraków 2007, s. 450-487.

Komunikowanie społeczne w edukacji. Dyskurs nad rolą komunikowania, red. W.J. Maliszewski, wyd. Adam Marszałek, Toruń 2006.

Kongregacja Nauki Wiary, *Katechizm Kościoła Katolickiego*, wyd. Pallottinum, Poznań 2002.

Liebich D., *Sztuka rozmawiania z dziećmi. Jak opowiadać, wyjaśniać, upominać? Poradnik dla rodziców i wychowawców*, tłum. R. Zajączkowski, wyd. Jedność, Kielce 2003.

- Milne A.A., *Kubuś Puchatek. Chatka Puchatka*, tłum. I. Tuwim, wyd. Nasza Księgarnia, Warszawa 2018.
- Parzych-Blakiewicz K.A., *Dialog jako metoda ewangelizacji współczesnego świata według Jana Pawła II*, wyd. „Hosianum”, Olsztyn 2000.
- Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu. Biblia Tysiąclecia*, wyd. Pallottinum, Poznań 2012.
- Schulz von Thun F., *Sztuka rozmawiania. 1. Analiza zaburzeń*, tłum. P. Wołdyga, Wydawnictwo WAM, Kraków 2007.
- Schulz von Thun F., *Sztuka rozmawiania. 2. Rozwój osobowy*, tłum. P. Wołdyga, Wydawnictwo WAM, Kraków 2007.
- Schulz von Thun F., *Sztuka rozmawiania. 3. Dialog wewnętrzny*, tłum. P. Wołdyga, Wydawnictwo WAM, Kraków 2007.
- Schulz von Thun F., *Sztuka rozmawiania. 4. W porozumieniu z sobą i innymi – komunikacja i kompetencje społeczne*, tłum. P. Wołdyga, Wydawnictwo WAM, Kraków 2006.
- Schulz von Thun F., Thomann C., *Sztuka wyjaśniania. Poradnik dla prowadzących trudne rozmowy*, tłum. P. Wołdyga, Wydawnictwo WAM, Kraków 2004.
- Skorowski H., *Dialog*, w: *Encyklopedia nauczania społecznego Jana Pawła II*, red. A. Zwoliński, wyd. Polwen, Radom 2003, s. 104-107.
- Sobór Watykański II, *Konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym [Gaudium et spes]*, w: *tegoż, Konstytucje. Dekrety. Deklaracje*, wyd. Pallottinum, Poznań 2002, s. 526-606.
- Strzałkowska M., *Rady nie od parady, czyli wierszyki z morałem*, wyd. Czarna Owca, Warszawa 2007.
- Zwoliński A., *Między biedą a bogactwem*, Wydawnictwo Naukowe PAT, Kraków 2001.
- Zwoliński A., *Słowo w relacjach społecznych*, Wydawnictwo WAM, Kraków 2003.